

Elsa

TEMA: KVINNOÅRTIONDET

Innehåll

- 2 Kortnytt
- 3 Ledaren Anna Karin Hammar
- 4 Intervju med Helén Friberg
- 6 Historik över Kvinnoårstiondet
- 8 Kvinnoårstiondet ur Europaperspektiv Ragni Lantz
- 10 Minnen från Kvinnoårstiondet
- 12 50 år med prästvigde kvinnor
Moder Jord i klimakteriet
- 13 Svenska kyrkans forskardagar
- 14 ELSAs bokhylla: Recension
av "Att tolka Bibeln och
Koranen". Nytt från IKETH
- 15 Recension av "Inte längre
nunna"
- 16 Recension av Längtsansposten
– drömmen om ett
prästhem"
- 17 Mary Daly till minne
- 18 Kalendarium
- 19 Martin Luther King Dagen

Tidningen har fått
sitt namn efter
Elsa Cedergren,
född Bernadotte,
initiativtagare till
Kristna Kvin-
nors Sam-
arbetskommitté,
föregångaren till
Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd. Hon
var SEK:s första ordförande och avled
1996, 103 år gammal.

ELSA vill spegla läget inom kyrkor
och samhälle ur kvinnoperspektiv.
För enskilda artiklar svarar respektive
författare.

Ansvarig utgivare: Birgitta Larsson

Redaktör: Annika Damirjian
tel 08-453 68 04

Redaktionskommitté:

Hanna Stenström, Ragnhild Greek,
Susanne Rodmar, Madeleine Fredell,
Mariann Sönnebo.

Grafisk form: Rebecka Hellquist
För adressändring och prenumera-
tionsärenden, kontakta SEK, 172 99
Sundbyberg, tel: 08-453 68 04, e-post:
sek@ekuc.se

Material till ELSA nr 2, 2010

Manusstopp: XX januari

Sänds till: SEK, Ekumeniska Centret,
172 99 SUNDBYBERG, sek@ekuc.se

Elsa nr 2: Utkommer vecka XX

Annonser: Annika Damirjian,
08-453 68 04

KORTNYTT

Ekumeniska Kvinnoårstiondet

Temat för det här numret av ELSA är det Ekumeniska Kvinnoårstionde som Kyrkornas Världsråd genomförde mellan åren 1989 och 1998. Under den tiden hände mycket bland kvinnor och män, inom kyrkor och samfund, över hela vår jord. Förändringens vindar blåste, vi vet att årstiondet fick stor betydelse på olika sätt, men hur? Vad hände då och vad hände sedan? Hur ser det ut idag? Frågorna kommer att följas upp i nästa nummer av ELSA då temat är Jämställdhet och då vi fokuserar mer på nutid och framtid, men för att kunna göra det måste vi se vår historia, vad har fört oss hit? Vad lär vi oss av det?

Årsmöten

Under våren genomför Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd sitt årsmöte den 16-18 april i Stockholm och Kvinnor i Svenska

Kyrkan genomför sitt årsmöte 23-25 april i Linköping. Varmt välkomna!

Hemsidan

Äntligen är den nya hemsidan här för Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd och Världsböndagen! Den håller fortfarande på att finjusteras men i stort är den klar. Hör gärna av er med ris och ros, hur den kan bli ännu bättre. Vi håller sakta men säkert på att lansera en ny adress för hemsidan: www.sek-vbd.se

Framsidan

Framsidan föreställer Charlotte Eklund och bilden är lånad från boken "Du skall bli präst", som utkom 2008 på Verbums förlag, med anledning av att det var 50 år sedan beslutet togs om att kvinnor kan prästvigas. Bilden är tagen av fotograf Sanna Sjöswärd.

LARMSIGNAL FRÅN HAITI

Med anledning av jordbävningens katastrofen i Haiti har Böndagskommittén fått ett brev från högkvarteret i New York. Det återges här i förkortad form.

Kära systrar i Kristus!

Genom Världsböndagen har vi ett världsperspektiv som breddas och fördjupas för varje land vi lär känna. Vi vinnlägger oss om att behålla kontakten och stärka banden. Nyheten om jordbävningen har berört oss djupt, både genom sin omfattning och därför att kvinnorna i Haiti hade som tema för böndagen 1996 "Gud kallar oss att svara". De påminde oss om med hur Gud kallar oss, och hur viktigt det är att höra ropet om hjälp från dem som lider: "Anm'wé!". Anm'wé är en larmsignal. Den kan inte översättas men förstås omedelbart. Den som hör den kan inte förbli likgiltig. Den som hör måste se och agera.

Den 12 januari 2010 hörde vi ropet anm'wé gång på gång när vi såg på TV hur Port-au-Prince och området däromkring lades i ruiner. Anm'wé ekade i rapporterna om tiotusentals döda och hundratusentals människor skadade och hemlösa och i akut behov av sjukvård, rent vatten, mat, husrum och trygghet. Vi tackar Gud

för alla hjälparbetare och all hjälp som strömmar in från hela världen. Vi ber med Haitis folk om mod och uthållighet under ännu en fruktansvärd prövning. Låt oss stå emot frestelsen att låta oss överväldigas och förlamas. 1996 bad människorna i Haiti oss att arbeta tillsammans med dem. Låt oss minnas den känsla av gemenskap som Haitis folk sökte då och inse hur viktig den är i dag och inför framtiden.

Vi uppmanar böndagskommittéerna utöver världen att skicka hjälp via lämpliga hjälporganisationer och ekumeniska kanaler, med orden från inledningen till böndagsgudstjänsten 1996 i våra hjärtan:

"Vi lever just nu i svåra tider. Det är dags att komma samman för att möta vardagens utmaningar och tillsammans lätta fattigdomens börda och ställa missförhållanden tillrätta.

Nu är det dags att visa vår kärlek och vår omsorg om var och en. Ja, i varje situation är vi förvissade om Guds närvaro och skydd."

Varma hälsningar,

S. Annette Poitier,
ordförande för Världsböndagen
Eileen King,
direktor för Världsböndagen

Anna Karin Hammar
stiftsadjunkt för själavård, teol.dr. Uppsala stift - Svenska kyrkan

”Caring and Sharing”

Världen ropar efter ledarskap. Världen ropar efter ledarskap i rättvisa, omsorg och barmhärtighet. Vi står inför stora utmaningar att harmoniera våra försörjningsmönster och vår livsstil med människors basala behov och med respekt för tillvarons gränser. Ett av målen för det Ekumeniska kvinnoårtiondet 1988-1998 var att synliggöra kvinnors arbete i kampen för rättvisa, fred och skapelsens integritet. Kanske finns här fortfarande en stor kallelse? Vår värld ropar efter barmhärtighets och rättvisans ledarskap.

Självt hör jag till dem som har större trygghet i Gud än i mitt kön. I unga år kallade jag mig gärna för ett pojknamn. Bara min mera feministiska faster protesterade och tyckte att Anna Karin var det bästa tänkbara. Jag sänder en tacksamhetens tanke till Karin Westman Berg och min faster Kerstin som i Härnösand lade grunden till vad som skulle bli ett banbrytande kvinnomedvetande inom forskningens Sverige. Min bakgrund i en omedvetet patriarkal kyrklig och familjevärld lade inte grunden för sprudlande tilltro till kvinnokönets möjligheter. Jag blev en samartsfeminist snarare än en särartsfeminist. Jag ville ha lika rättigheter med männen och lite oreflekterat ifrågasatte jag inte att männens rättigheter måhända inte var drömmen om mänskligt liv. Under mina år på Kyrkornas världsråd fick jag möta många andra perspektiv. Långt innan begreppet intersektionalitet var uppfunnet talade kvinnor från egna kontexter i de ekumeniska sammanhangen. Att vara

kvinnor var inte detsamma i Tanzania som i Sverige eller i Kina eller i Mexiko. Och två kvinnor från samma land kunde ha olika erfarenheter av vad det innebär att vara kvinna. Samtidigt fanns det oerhört mycket som band oss samman. I våra erfarenheter av diskriminering kunde vi finna varandra om än många hade flera olika diskrimineringar att brottas med. Den grupp jag hade svårast för var en grupp särartsfeminister från olika kulturer som envisades att samtala om ”caring and sharing”. I min pojkvärldshierarki fanns detta långt ned på listan. Här har jag genomgått och genomgår en omvändelse. När jag ser hemtjänst som har omsorg om de gamla, sjukvårdspersonal som har omsorg om de sjuka, försäkringskassopersonal som går en mil extra för att visa barmhärtighet i rigida system, då ser jag spåren av gudomlig omsorg mitt i det mänskliga. Jag inser att denna omsorg och barmhärtighet väl går att förena med rättvisa men att rättvisa ensam blir just lite ensam. Det vi vill är inte bara mänskliga rättigheter utan också

mänsklig värdighet. Grunden för självrespekt. Livet i Gud är en kallelse till en gemenskap av jämlikar med omsorg om varandra. Caring and sharing. Jag kommer inte ifrån det och i dag inser jag att problemet inte var uttrycket utan att vi envisades att binda det till kvinnors kön. Omsorg, barmhärtighet och rättvisa, ska inte hållas i bakgrunden utan sättas fram som ett ljus i mörkret. ”Caring and sharing” är inte bara kvinnligt. Det är mänskligt. Och gudomligt.

Har kvinnor ett särskilt ansvar att ta ledarskap i detta? Jag har fortfarande svårt för att tänka mig kvinnors förmåga som genetiskt betingad även om den självfallet har genetiska förutsättningar. Däremot tror jag att erfarenhet av närhet och mänskligt samliv i omsorg och rättvisa bäddar för nya sådana gestaltningar och erfarenheter. Här tror jag att många kvinnor har en rikedom av erfarenheter att dela med andra. Erfarenheter som bör ställas fram i ljuset i ett efterlängtad ledarskap för världens framtid.

”Caring and sharing. Jag kommer inte ifrån det och i dag inser jag att problemet inte var uttrycket utan att vi envisades att binda det till kvinnors kön. Omsorg, barmhärtighet och rättvisa, ska inte hållas i bakgrunden utan sättas fram som ett ljus i mörkret.”

Förtryckt?

Nej, inte jag, men just därför...

För Helén Friberg blev insikten om de ”fattiggjorda kvinnorna” en ögonöppnare. Fattiggjorda kvinnor - att så många kvinnor i världen inte får del av de framgångar som utvecklingen för med sig. Ett engagemang som både handlar om det lokala, nationella och internationella när det gäller kvinnofrågor blev hennes ingång i kvinnoårtondet. Inom kyrkornas U-forum i Uppsala fanns det en mycket aktiv kvinnogrupp, där Helén var med. De läste och gjorde ett studiematerial till en bok av Vandana Shiva, och när denna indiska kärnfysiker senare fick Right _Livelihood-priset 1993, blev denna kvinnogrupp från Uppsala inbjudna att närvara vid prisutdelningen.

Vid den här tiden hände det mycket; studiegrupper, teologicirklar, kvinnofrukostar och det blev ett uppvaknande för många samtidigt. Helén Friberg var en av dem. På frågan om hon är förtryckt svarade, och svarar, hon:

– Nej, jag är en jätteprivilegerad kvinna, men det är just för att jag är privilegerad som jag ska engagera mig för de andra.

Engagemanget för kvinnor sträckte sig alltid ut över världen. Kvinnoårtondet legitimerade att uppmärksamma dessa frågor i kyrkan, tror Helén.

Engagemanget för teologi och kyrka, och kvinnor ledde också till upptäckten av att SEK fanns, något nytt behövde inte startas. SEK var en bärare av kvinnoårtondet i Sverige, och tyckte att kvinnors delaktighet var viktigt att fokusera på i vårt land. Det framfördes till Sveriges Kristna Råd att kvinnors delaktighet borde vara temat på ett kristet riksmöte, och så blev det 1996 i Härnösand: ”Ansikte mot ansikte”. Det var, enligt Helén, en helt fan-

tastisk konferens, och just dessa många konferenser och möten både i Sverige, de nordiska och världsvida har varit mycket betydelsefulla för engagemang och insikter, både för henne och för många andra. En annan sådan upplevelse i Sverige var ”För livets skull” i Lund 1992, inför vilket Helén var med och startade en kvinnokabare. Ett internationellt exempel är FN:s kvinnokonferens i Peking, där ju inte bara representanter för världens stater och länder var med utan många, många fler. NGO-delen av konferensen, där Helén deltog tillsammans med en stor svensk grupp, hade 50 000 deltagare.

I Sverige är bara två av kyrkorna (Svenska Kyrkan och Svenska Missionskyrkan) med i Kyrkornas Världsråd, men kvinnoårtondet blev mycket bredare än så ekumeniskt i Sverige, tack vare SEK. Det hände mycket under årtondet, många människor var engagerade och kreativa, en nyckelperson var, enligt Helén, Inger Lise Olsen. Under dessa 10 år blev många medvetandegjorda, kvinnors

roll och delaktighet diskuterades mycket i kyrkorna. Kyrkorna var med, och räknades med, i alla kvinnosammanhang i samhället. Till Sverige kom det ett ”Mid Decade Visit Team” (besöksgrupper från Kyrkornas Världsråd) i mitten av kvinnoårtondet. En av deltagarna skulle vara svensk, och det blev Helén. Teamet besökte kyrkoledare, kvinnoorganisationer och lokala kvinnogrunder. Att vara med där var fascinerande och lärorikt, tycker Helén. Rapporten var inte något som alla blev glada över och teamet ställde ibland andra frågor än det svenskarna förväntat sig eller helst ville svara på. Exempel på det var frågor om integration och mångfald.

Vad kom då ut av kvinnoårtondet i Sverige och för SEK? Helén nämner Priscilla-kurserna.

– De var mycket bra och viktiga och förtjänade ett bättre öde. Det som blev konkret i samband med de kurserna är hur strukturerna kan stjälpas, Priscilla-kurserna gick inte att få in i kyrkornas

Foto: Ragni Lantz

Fakta

Namn: Helén Friberg

Ålder: 53 år

Familj: Gift med Paul och bor med honom och hans son Linus i Stureby, Stockholm.

Jag har tre vuxna barn Eugenia 25, Josef 23 och Cecilia 21. Och Pauls dotter Emelie 22.

Arbete: Pastor och distriktsföreståndare i Svenska Missionskyrkan i Mälardalen.

Bok/böcker på mitt natygsbord just nu: Många! Bl a "Vi de drucknade" av Carsten Jensen (fascinerande!), och så Bibeln (har bestämt mig för att i år läsa hela NT i följd än en gång, utmanar fler till det!).

Ordförande i SEK: 1996-2006

"En bibeltext som ständigt återkommer till mig i dessa frågor är berättelsen om Lydia i Apostlagärningarna 16. Den berättelsen slutar med orden om denna starka kvinna Lydia om vilken det sägs "Och hon gav sig inte"! De orden blev tema för ett SEKs årsmöte under min tid och har alltså ofta återkommit till mig. De är som ett livstema också för mig."

fortbildningsprogram. Mycket av det som gjordes under kvinnoårtiondet skedde på ideell basis, det håller inte i längden.

- Vi skulle mer ha gått direkt på till exempel kyrkostyrelser, anser Helén så här i efterhand, istället åkte många själva, på egen bekostnad, på konferenser och dylikt. Ett av våra svenska kyrkors bidrag har varit att nominera unga kvinnor som kandidater till Kyrkornas Världsråd.

Generalförsamlingen (Kyrkornas Världsråds) och festivalen i Harare är ytterligare en fantastisk upplevelse som Helén bär med sig.

- Under hela festivalen var deltagarna indelade i smågrupper som delade sina liv med varandra, det var starkt och gripande,

säger Helén.

Om framtiden tänker Helén att vi behöver ta upp det internationella perspektivet igen, vi har blivit mer lokalt inriktade på senare år, och det gäller hela kristenheten, inte bara kvinnor. Vi behöver hitta tillbaka till en sund internationalism och finna det goda i globaliseringen. Hon anser också att det som vi missade under kvinnoårtiondet är samarbete och kontakter mellan alla Sveriges kyrkor, både protestanter, katoliker och ortodoxa - att hitta former för samtal kvinnor emellan. Helén önskar också att fler skulle få dela dessa fantastiska upplevelser av konferenser och möten med olika kvinnor.

-Vi behöver utmana våra kyrkor och

hitta rätt områden för det. Varför är det så tyst kan man fråga sig? Är det hälsan som tiger still eller orkar vi inte? Vår uppgift är inte att förstöra eller skjuta i sank utan att "vara en sten i skon".

Det sistnämnda är ett citat från en ledarartikel i Elsa, och Helén tycker att det är ett bra ledord. I sin nuvarande roll tycker hon sig ha utvecklade känslspröt för nedlåtande tal om kvinnor och de ledarskapskurser hon gått finns integrerade i henne:

-Nu är det vi som ska stötta. Men också vara en sten i skon...

Susanne Rodmar

Kyrkor i solidaritet med kvinnor 1988-1998

Dryg tio år efter dess avslutning är det kanske inte så många som minns vad årtiondet *Kyrkor i solidaritet med kvinnor* handlade om och hur det tog sig uttryck i Sverige. Bakgrunden var att Kyrkornas världsråd (KV) ända från den första generalförsamlingen i Amsterdam 1948 haft som en uttalad målsättning att arbeta för full jämställdhet mellan män och kvinnor. Vid 1990-talets mitt kunde man konstatera att kyrkorna hade halkat efter i den allmänna utvecklingen mot jämställdhet mellan könen. FN:s nyss avslutade kvinnoårtonde hade exempelvis satt få spår i kyrkorna. En enkätundersökning hade visat att kvinnor i allmänhet inte hade tillgång till ledande tjänster inom kyrkorna, att de oftast stod utanför kyrkornas beslutande och policyskapande organ och var hänvisade till traditionella roller med låg status. Detta var särskilt allvarligt eftersom kvinnor hade en besvärlig situation i världen, genom att det utgjorde merparten av världens fattiga och att de flesta flyktingar var kvinnor och barn.

Den svenska direktorn för KV:s kvinnoarbete, prästen Anna Karin Hammar, lanserade kvinnoårtondet och stod i ledningen för genomförandet de första åren.¹ Målsättningen summerades i fem punkter:

1. Att ge kvinnor kraft och möjlighet att utmana förtryckande strukturer i världssamfundet, i sina egna länder och kyrkor.
2. Att i delat ledarskap och beslutsfat-

tande, i teologi och andlighet, bekräfta kvinnors avgörande bidrag i kyrkan och samhälle

3. Att göra kvinnors perspektiv och handlingar synliga i arbetet och kampen för rättvisa, fred och skapelsen okränkbarhet.
4. Att göra det möjligt för kyrkorna att frigöra sig från rasism, sexism och klasstänkande; från tankar och praxis som diskriminerar kvinnor.
5. Att uppmuntra kyrkorna att handla i solidaritet med kvinnor.

Årtiondet lanserades till påsken 1988, bland annat med hjälp av ett häfte som rymde material för gudstjänster som på ett särskilt sätt skulle uppmärksamma kvinnors situation.² På många håll blev årtiondet snabbt en katalysator för att sätta igång olika typer av kvinnoarbete. Men när halva årtiondet gått uppmärksammades KV också på risken att årtiondet på sina håll mest skulle bli en förnyad manifestation av kvinnors solidaritet med andra kvinnor och med kyrkan. Därför beslöt KV att sända ut team till alla medlemskyrkor i syfte att få igång en dialog om vilka landvinningar som gjorts och vad som behövde prioriteras framåt. Besöken resulterade i en rapport om kvinnors situation i medlemskyrkorna.³

I Sverige påbörjades arbetet med årtiondet direkt 1988. Arbetet kom att bedrivas ekumeniskt och även delvis i samverkan med kyrkor i de andra nordiska länderna. Vid årtiondets slut skrevs en rapport om

arbetet i Sverige, med särskild inriktning på Svenska kyrkan och dess ambition att vara en folkkyrka – för både kvinnor och män. Rapporten tar upp framför allt tre områden där kvinnoårtondet hade fått konsekvenser. Det handlade om hur nya former för att mötas kvinnor emellan hade utvecklats, om konsekvenser för gudstjänstfirandet och om kvinnors tydligare roll som ledare inom kyrkan.⁴

Kvinnoorårtiondet stimulerade på ett tydligt sätt nya former för kvinnor att mötas, både inom Svenska kyrkan och över kyrko- och samfundsgränser. Ett exempel var projektet *Kvinnoliv och kvinnosyn* som genomfördes av Sveriges kyrkliga studieförbundet, i syfte att göra kvinnor mer synliga både inom och med hjälp av studieförbundet. En del av projektet fick karaktären av att "gräva där du står" och handlade om kvinnors vardagsliv.⁵ Andra delar fick mer teologisk inriktning och resulterade i publikationen av ett antal böcker, till exempel en med kvinnors predikningar.⁶ Men många av de nya mötesformer som utvecklades under årtiondet hade också mer tillfällig karaktär, som träffar av typen "kvinnofrukost" eller "kärringnatt". Kvinnoläger arrangerades också, liksom en hel serie kvinnokonferenser i Sigtuna.⁷ Heliga danser växte fram som en ny form av gemenskap.⁸ Solidaritet mellan kvinnor internationellt tog sig olika uttryck. Och inte minst bildades den nya organisationen Kvinnor i Svenska kyrkan, ur det som tidigare hade varit Sveriges kyrkliga kvinnoråd.

”Living letter” – gruppen som besökte Sverige i mitten av Kvinnoårtiondet. Foto: Ragni Lantz

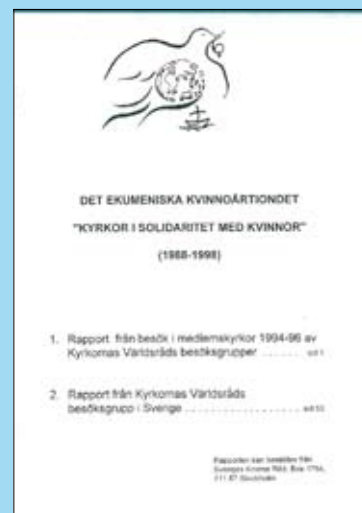
Många aktiviteter i samband med kvinnoårtiondet var inriktade på att berika gudstjänstfirandet med utgångspunkt i kvinnors språk och erfarenheter. Sofia-gudstjänsterna i Sofia kyrka i Stockholm var ett exempel. Rituell dans kom till Sverige med den danska prästen Brita Haugen. Särskilda mässor med kvinnoperspektiv utvecklades.⁹

”Halva himlen är vår” var den stolta titeln på den första boken på svenska om feministisk teologi, som utkom redan 1979. Titeln knyter på ett provokativt sätt samman den kristna symbolvärld som förlägger all makt över både himmel och jord till Gud Fader i himlen, med frågan om kvinnors tillgång till reell kyrklig makt. Inom kyrkan visade genomgången att denna var svagt utvecklad. Nära 30

år senare, år 2007, var andelen kvinnor bland prästerna i Svenska kyrkan knappt 40 procent. Andelen kvinnor bland kyrkoherdarna var 20 procent. Även på detta område bidrog kvinnoårtiondet med inspiration och legitimitet.

Årtiondet avslutades 1998 med en stor kvinnokonferens i anslutning till general-församlingens möte i Harare i Zimbabwe, med deltagare från hela världen. Ett resultat av årtiondet och av den avslutande konferensen var en ny samling av nytt liturgiskt material, böner, meditationer och dikter som sprungit fram ur arbetet världen över under årtiondet.¹⁰

Ninna Edgardh

Rapport från Ekumeniska Kvinnoårtiondet:

”Kyrkor i solidaritet med kvinnor” 1988-1998

Materialet är producerat av Sveriges Kristna råd och översatt av Ragnhild Greek 1997.

Rapporten innehåller:

- Rapport från besök i medlemskyrkor 1994-96 av Kyrkornas Världsråds besöksgrupper
- Rapport från Kyrkornas Världsråds besöksgrupp i Sverige

Beställ eller ladda ned rapporten kostnadsfritt från Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd, e-post: sek@ekuc.se eller telefon 08-453 68 04.

Noter

¹ Hammar, Anna Karin ”Kvinnor begär en radikalt förändrad kyrka”. Nordisk Ekumenisk Orientering 3, oktober 1998, s 18-20.

² Hammar, Anna Karin och Käppeli, Anne-Marie (red) ”Ecumenical Decade 1988-1998 Churches in Solidarity with Women: Prayers and poems, songs and stories.” Women in a Changing World 25, januari 1988. WCC: Genève.

³ Living Letters. A Report of Visits to the Churches during the Ecumenical Decade Churches in Solidarity with Women. Genève: WCC Publications, 1997.

⁴ Edgardh Beckman, Ninna Folkkyrka – i solidaritet med kvinnor? Tro&Tanke 1998:2. Uppsala: Svenska kyrkans forskningsråd, 1998.

⁵ Åström, Gertrud Vår kvinnohistoria. Stockholm: SKS, 1994.

⁶ Brunne, Eva et al. Postilla. 49 kvinnor predikar. Stockholm: Verbum, 1990.

⁷ Gustafsson, Lisbeth (red) ”Guds dotter – vem är du? En rapport från Sigtuna av Lisbeth Gustafsson”. Mitt i församlingen 1992:7. Svenska kyrkans församling-nämnd: Stockholm. Gustafsson, Lisbeth och Zetterqvist, Kirsten Grønlien

(red) ”Gud Moder – var är Du?”. Mitt i församlingen 1994:5. Svenska kyrkans församling-nämnd och Kyrkans Utbildningscentrum/Sigtuna Folkhögskola, Stockholm.

⁸ Rönn, Maria Heliga danser – dans som rit och bön. Verbum, Stockholm, 1997.

⁹ Edgardh Beckman, Ninna Feminism och liturgi. En ecklesiologisk studie. Stockholm, Verbum, 2001.

¹⁰ Katsuno-Ishi, Lynda och Orteza, Edna J. (red.) Of Rolling Waters and Roaring Wind. A Celebration of the Woman Song. Genève: WCC 2000.

Det går inte att diskutera det ekumeniska kvinnoårtiondet på Europa-nivå utan att påpeka att starten på årtiondet sammanföll med sovjetväldets fall och början på en helt ny politisk och ekonomisk gemenskap inom Europa. Bådadera bidrog till en ökad insikt om hur olika villkoren var och är för kvinnor i olika länder och kyrkor på vår kontinent.

Ekumeniska kvinnoårtiondet ur Europa-perspektiv

Rapporterna från de "Levande brev"-team som följde upp det ekumeniska årtiondet i 27 olika europeiska länder under 1996 och 1997 bekräftade att stora skillnader existerade och att ett årtionde knappast räckte för att förändra attityder och strukturer. På många håll motogs teamen med stor misstänksamhet. De fick ägna mycken tid och energi åt att försöka övertyga kyrkorna de besökte om att de inte ingick i ett "militant feministkorståg", som Robin Gurney uttryckte det i sin rapport till Europeiska Kyrkokonferensen, KEK, "Springs within the Valleys" (1997): "Besökarna var inte mäktiga budbärare från en liberal Kyrka som skickats för att radera manschauvinismens bastioner och försöka driva igenom något slags feministisk dominans i traditionellt konservativa etablissemang." Han fortsätter: "I många länder finns det en fruktan för feminismen, i synnerhet där kyrkorna och folket har erfarenhet av en politiskt påtvingad militant feminism. ... Men ännu vanligare är rädslan för de individualistiska och familjefientliga attityder och den minskade respekt för traditionen, som – felaktigt eller med rätta – kopplas till feminismen."

Kampen att överbygga dessa klyftor

präglade även EFECW (Ecumenical Forum of European Christian Women, "Forum" till vardags) under 90-talet. Sedan starten 1982 hade Forum byggt upp ett kvinnonätverk över stora delar av Europa – även i kommunistländerna – och det var och är den enda kristna organisationen i Europa som är helt ekumenisk, eftersom även katolska kvinnor finns med. (Kyrkornas Världsråd, KV, och KEK omfattar bara protestantiska, anglikanska och ortodoxa kyrkor och samfund.) I juli 1990 höll Forum sin tredje generalförsamling, i engelska York. Temat var "From division to vision", och Europas enande stod i förgrunden vid seminarier, föredrag och workshops. De raserade barriärerna inom Europa "fyller oss med såväl hopp som sorg och oro", skrev vi i slutdokumentet från York. "Vi skulle vilja se ett Europa som är en fredens lustgård... Men det förgångna tynger oss. Det skiljer oss från varandra och skapar ibland kluvenhet även inom oss själva."

Klyftorna mellan kvinnorna i olika delar av Europa fanns på många områden: fattiga-rika, feminister-traditionalister, unga-gamla. Frånvaron av ett enda gemensamt språk försvårade kommunikationen. De årtiondefrågor som vi i väst/nordväst

fokuserade – t ex kvinnligt ledarskap och ämbete, inklusivt språk och liturgisk förnyelse - verkade ofta tämligen oväsentliga för våra systrar i öst och syd som var starkt skeptiska mot vårt sätt att ställa krav och ta för oss. De prioriterade ekonomisk utveckling, socialt engagemang och baskunskaper i hur man bygger upp ett kvinnoarbeta. Inom Forum lyckades vi få igång projekt – finansierade bl a via KEK och KV - som mötte de östeuropeiska kvinnornas omedelbara behov: kurser i engelska, datakunskap, ekonomi, bokföring och organisering som gav dem verktyg att hävda sig – även i kyrka och församling. Vi lanserade också en serie seminarier i feministteologi, utan att använda just det kontroversiella ordet – vi kallade det "Kvinnors andlighet".

Längtan att överbygga klyftorna mellan öst och väst fick de tyska kvinnorna – på ömse sidor om den forna gränsen – att ta initiativ till årliga samlingar som nu inkluderar kvinnor i hela Östersjö-området. Fred och konfliktlösning var frågor som drevs inom Forum, bland annat från svenskt håll, och som också fick starkt gensvar i öst, i synnerhet på det krigsdrabbade Balkan.

Genom dessa och andra initiativ stärk-

tes Forums inflytande på alla nivåer under kvinnoår tiondet. Organisationen hade redan observatörstatus i KEK med rätt att utse ledamöter i vissa av dess arbetsgrupper och kommittéer, och med starkt stöd från Irja Askola, ansvarig för kvinnofrågor inom KEK under större delen av 90-talet, fungerade Forum i praktiken som KEK:s Women's desk under årtiondet.

Själv ägnade jag mycken tid åt planeringen av det stora allkristna mötet i Graz 1997 kring temat "Försoning". "Kvinnors delaktighet är inte en kvinnofråga utan allas gemensamma angelägenhet", stod det i måldokumentet inför mötet, och kvinnor och män skulle finnas med på lika villkor i alla sammanhang. Verkligheten levde dock inte upp till de vackra orden. Bakom kulisserna i Graz försiggick ett spel som verkade gå ut på att marginalisera kvinnorna och deras hjärtefrågor. En session om försoning mellan kvinnor och män i kyrkan, som skulle ha hållits i huvudlokalen på mässområdet, flyttades till den kyrka, där kvinnorna hade sitt speciella center. Sessionen tog upp de frågor som aktualiserats under kvinnoår tiondet, i synnerhet våld mot kvinnor, och samlade en fulltalig publik, men det blev inte den dialog med ansvariga kyrkoledare som vi

"I många europeiska kyrkor och samfund tolereras kvinnors engagemang och delaktighet fortfarande bara på männens villkor."

hoppats på – de fanns ju kvar på mässområdet. Frågan om kvinnliga präster ansågs så känslig att en "hearing" (paneldiskussion) måste omrubriceras till "Kvinnors tjänst". I slutdokumentet från Graz stod det en hel del om kvinnors jämställdhet i kyrkan, men det saknades konkreta förslag på hur det skulle förverkligas.

Vi upplevde något liknande vid Kyrkornas Världsråds generalförsamling i Harare 1998. Före generalförsamlingen hölls en fantastisk kvinnofestival som avslutning på årtiondet. Där lyckades 1200 kvinnor från hela världen enas om en gemensam vision "där allt Guds folk kan leva fullt och helt, vårda och dela resurser rättvist, leva i harmoni med skapelsen och bekräfta varandra som Guds avbild" och "där ingen utesluts på grund av ras, kön, ålder, religion eller kultur, där mångfald uppskattas som Guds gåva till världen". Bland de många krav som framfördes i

festivaldeltagarnas brev till generalförsamlingen var att KV skulle deklarerat att våld mot kvinnor är en synd. Det gjorde faktiskt generalförsamlingen och det var en av orsakerna till att KV beslöt att utlysa ett årtionde mot våld 2000-2010.

Men i stort måste man nog erkänna att det ekumeniska kvinnoår tiondet inte levde upp till förväntningarna. Banden mellan kvinnorna stärktes visserligen och en mängd viktiga initiativ togs av oss själva, men sedan dess har utvecklingen inte gått framåt utan i flera avseenden bakåt. Resurserna för kvinnoprojekt och kvinnofrågor har skurits ner och KEK har inte längre någon Women's desk. Forum har av ekonomiska skäl tvingats avskeda sin sekreterare och stänga kontoret i Ekumeniska centret i Bryssel. I många europeiska kyrkor och samfund tolereras kvinnors engagemang och delaktighet fortfarande bara på männens villkor.

Det är dags att utlysa ett kvinnosekel!

Ragni Lantz
Styrelseledamot i EFECW 1990-98,
Forumordförande (en av tre) 1992-98

Många kvinnor i Sverige var aktiva, på ett eller annat sätt, under det ekumeniska kvinnoårstiondet 1988-1998 och finns med i arbete än idag. Några av dem har fått svara på frågan om vad årtiondet betytt för dem och hur de ser på arbetet idag och dess framtid.

Röster om kvinnoårstiondet

Ragnhild Greek

Jag översatte rapporten från besöken som gjordes mitt i årtiondet: "Kyrkor i solidaritet med kvinnor, rapport från besök i medlemskyrkor 1994-96 av Kyrkornas Världsråds besöksgrupper" Det berörde mig oerhört starkt. Jag minns att jag vid flera tillfällen bara lät armarna

sjunka och funderade en lång stund över vad där faktiskt stod. Ett så oerhört kvinnoförakt – ett sådant oerhört slöseri med kvinnors kompetens, omsorg, kärlek – till kyrkan! Åtskilliga citat skulle kunna ges från rapporten, här några axplock på måfå utvalda: "... Vi observerade också att den ekonomiska krisen och fattigdomen användes i många kyrkor för att förklara, och ibland ursäkta, våld mot kvinnor, och att kvinnor utesluts från viktiga samman-

hang, på ungefär samma sätt som kulturen ofta används som förevändning. (...) I många kyrkor, i alla delar av världen, menade man att fattigdom, ekonomiska nedskärningar och begränsade resurser måste ha högsta prioritet och lösas innan man kunde ägna sig åt kvinnofrågor." Det är ju inga nyheter, men här kom verkligen kyrkornas kvinnosyn fram på ett genomgripande sätt.

Ninna Edgardh

För mig blev kvinnoårstiondet en ingång till kyrkan. Jag mötte årtiondet bland annat genom konferenserna Guds dotter och Gud Moder i Sigtuna från 1991 och framåt. Där mötte jag också olika typer av rituell och liturgisk dans under ledning av Brita Haugen och Maria Rönn. Så småningom kom jag i kontakt med gudstjänster där man försökte att ta tillvara kvinnors erfarenheter på nya sätt,

bland annat var jag med och utvecklade de så kallade Sofia-gudstjänsterna i Stockholm från 1994 och framåt. Jag arbetade också som den första konsulenten för organisationen Kvinnor i Svenska kyrkan från 1995 och ett par år framåt. Därigenom fick jag inblick i mycket av det som pågick på olika håll i landet och även internationellt. Mot slutet av årtiondet började jag själv forska om kvinnor och gudstjänst och kunde på det sättet själv bidra med att dokumentera årtiondets många aktiviteter.

Jag tycker att kvinnors erfarenheter och resurser på ett helt annat sätt tas till vara i Svenska kyrkan idag än tidigare och särskilt jämfört med hur det är på många andra håll i världen. Samtidigt kan jag känna mig besviken på att kyrkan inte i högre grad tar fasta på erfarenheterna från jämställdhetsarbetet i samhället.

Det är väl det som jag just nämnde, att vi så dåligt tagit till vara det utmaningar som kyrkans tradition rymmer när det gäller en annan syn på män än den som vårt samhälle och vår tid föreskriver. Jesus är en god men outnyttjad förebild!

Inger Lise Olsen

Jag började som handläggare för kvinnofrågor på Svenska kyrkans nationella nivå 1990, när det ekumeniska årtiondet Kyrkor i solidaritet med kvinnor var "två år". På SEK arbetade på den tiden Eva Cronstoe med årtiondet och SEK's Nyhetsbrev (som senare blev Elsa). Årtiondets tal om att göra teologi utifrån kvinnors erfarenheter inspirerade oss att tänka nytt om våra egna liv och erfarenheter, i kyrka och samhälle. Vi arbetade med tema som kvinnor och andlighet, "Guds dotter vem är du?" - konferenserna växte fram. Våra livsberättelser blev speglade, livgivande och upprättande riter och temagudstjänster utvecklades. För mig var årtiondet en förståelseram för flera av dessa verksamheter. Det var en självklarhet att arbeta

ekumeniskt. Med tiden kom frågor om våld mot kvinnor att kräva sin plats, också i kyrkor och samfund.

Kvinnor världen över lyssnade till varandras berättelser om utanförskap, våld, osynliggörande och fattigdom. Kvinnor stöttade varandra över gränser, gav nytt mod i sårbara situationer, engagerade sig för fred och rättvisa på alla nivåer. Visst fanns det män som stöttade kvinnorna också, men det var kvinnor som drev årtiondet framöver. Inom Sveriges Kristna Råds genderarbetsgrupp arbetade vi fram den stora ekumeniska konferensen i Härnösand, Ansikte mot ansikte, för kvinnor och män. Och även om samfundsledarna stort sett fattades, var konferensen viktigt för de som var samlade. Det har alltid varit så att de ivrigaste aktörerna i jämställdhetsarbetet är kvinnor, och så är det också i kyrkor och samfund. Förändringsarbetet tar tid, och långsamt ändrar sig också de kyrkliga strukturerna. Samhällets jäm-

ställdhetslagar påverkar också kyrkorna. I dag har vi kyrkoledare som är kvinnor, biskopar, domprostar chefer. Tiden arbetar för oss.

Det finns kvar att göra innan vi når full jämställdhet, men jag tycker Svenska kyrkan har tagit många viktiga steg. Det finns en uttryckt vilja till jämställdhet i organisationen. I dag ser vi nya fromhetsriktningar och andligt sökande som inte söker hierarkiernas svar, som önskar leva solidariskt, i fred med människor och natur. Några av dessa finner vägen vidare i pilgrimsvandringar, meditation, retreatar, helig dans med mera. Kvinnor och män i dessa rörelser vill vara med i samtal om livets frågor utifrån sina egna livserfarenheter. Dessa rörelser växer underifrån, och utmanar etablerade kyrkor och samfund. Här finns engagemang för livet, för rättvisan, miljön och fredlig samexistens.

Ulla Bardh

Den första porten till min erfarenhet av kvinnor och teologi öppnas vanligen med de något absurda orden: kvinnlig pastor, och det i mer än ett halvt sekel (1958). Rollen som ung pastor och ensamstående frikyrklig kvinna vidgades och fördjupades på ett för mig dramatiskt sätt vid 1970-talets mitt. Gymnasist- och studentrörelserna och studentprästerna gav sig tidigt in i "den andra kvinnorörelsens" ibland dramatiska försök att tolka kristen tro. Så kom jag att i bibliotekens dataregister- på grund av mitt namn - för alltid att förknippas med Halva himlen är vår, Kriss lovvärda satsning 1979.

Från början och under hela mitt liv har jag i första hand varit predikant. Av detta skäl har jag fått predi-

ka i en rad större eller mindre kvinnosammanhang. Men trots min predikomedverkan vid den stora genuskonferensen i Härnösand 1989 minns jag bäst en väl funnen symbol från avskedsgudstjänsten. Anna-Karin och KG predikade och Inger Lise ledde en ringdans utan slut, formerad av hundraden av lyckliga kvinnor och män. Varje gudstjänstbesökare hade vid välkommandet i domkyrkoparken fått en liten hopfälld spegel som vi nu fick öppna tillsammans med närmaste granne. Spegeln var sotig och mörk som en påminnelse om förtryck, brister och sorg. Tillsammans kom jag att dela tankarna kring det

som varit och som jag önskade av befrielse och syndaförlåtelse med Birgitta, SEK:s ekonom. Viskande putsade vi våra speglar, i förtröstan på Guds nåd.

De många kvinnliga pastorer och präster som ordinerats och verkar över hela landet har kommit att tillföra en annan dimension inte minst i vårt gudstjänstliv. Inte så att alla "biologiska kvinnor" förlösar världen, men tillräckligt många för att frågor om gudsbild, inklusivt språk, alternativa förebilder i liv och lära nu tränger igenom. En genusteologi har fått ett märkvärdigt genomslag i Sverige. Några måste faktiskt jobba med de djupare teologiska frågorna för att 'alla kära systrar' skall nås att en mer befriande och upprättande människosyn på evangeliets grund.

Birgitta Lorentzi

Kassör i SEKs styrelse, speciellt med att anpassa organisationens stadgar så det blev möjligt att få del av det statliga bidraget till

kvinnorganisationer och därmed ha anställd personal. SEK fick även projektstöd till ett antal internationella seminarier för kvinnor t ex i Balkan, Mellanöstern och Indien. Vid sidan av detta pågick internationella böndagen med en stor insamling till stipendier för kvinnors utveckling.

Något jag kommer ihåg som positivt

var mötet i Jönköping som SEK ordnade 1986 kanske något år innan "kvinnoförbundet" började. Sara Lidman var med som talare och det var en fantastisk stämning; man kände kraften i kvinnorörelsen. Överhuvudtaget har mötet med andra kvinnor från olika delar av världen varit det mest positiva.

Jag vet inte om det fanns något speciellt mätbart mål att uppnå. Däremot tror jag att "det civila samhället" har en utomordentligt stor betydelse för den utveckling som sker. Allt är en process; t ex föll ju berlinmuren under kvinnoförbundet. Det blir aldrig färdigt, var tid har sina problem.

Birgitta Larsson

Eftersom jag var Svenska kyrkans delegat i Kyrkornas världsråds centralkommitté (CC) under perioden 1983 till 1998 hade

jag förmånen att vara med och besluta om Ekumeniska kvinnoförbundet samt följa utvecklingen genom reaktioner i och rapporter till CC.

Trots allt som har sagts om att det blev som vanligt, det vill säga kvinnor i solidaritet med kyrkor eller med varandra, blev kvinnoförbundet det av KVs projekt eller program som nådde ut och ner på lokalplanet som inget annat program. Det geniala med programmet var att arbetet kunde anpassas till de lokala förhållandena och kampen kunde handla om det som var relevant på varje enskild plats. På många håll ledde inte kvinnoförbundet till att några radikala initiativ togs, men det skyndade på påbörjade processer. Det har hänt en hel del sedan 1996; fler kvinnor som kyrkoleddare, större uppmärksamhet på våld mot kvinnor. Men mycket är också oförändrat; avsaknaden av kvinnors bidrag bland talare vid konferenser, bristande jämställdhet som ett icke-problem.

1998 när kvinnoförbundet avslutades med festival och KVs generalförsamling lämnades flera rapporter. "Kvinnoförbundet har varit en Guds gåva till kyrkorna och den ekumeniska rörelsen. Men tyvärr finns det också tecken på desperation. På alla platser råder ett enormt gap mellan ord och handling. Därför måste vi erkänna att kvinnoförbundets målsättning fortfarande gäcker kyrkorna. Kvinnoförbundets agenda är oavslutad. Kvinnoförbundet har på många sätt gett mer än vi väntades oss, men mycket mindre än vi drömde, hoppades och bad om."

Margareta Ingelstam

Åhhh, dessa fantastiska kvinnor. Egentligen började "kvinnoförbundet" för mig på kvinnornas förmöte inför Kyrkornas Världsråds stora generalförsamling i

Vancouver 1983. Engagerade och starka kvinnor från hela världen som drivit frågor inom KV delade med sig av sina erfarenheter - vad som fungerat och inte fungerat. Olika framgångar - men mest motgångar och besvikelser. "Vi måste lära oss att samarbeta", sa de. "Att bli mer strategiska! Att stödja och uppmuntra varandra!" De spelade upp ett rollspel om en kvinnodeputation som uppvaktade några kyrkoleddare så vi kiknade av skratt. Och där på förmötet fanns också kvinnor som vittnade om fruktansvärda erfarenheter av kärnvapenprov, fattigdom, flyktingläger, våldtäkter och krig. Kvinnor som utmanade vår solidaritet och medkänsla. Vårt systerskap. "Empowerment" var vad jag upplevde i Vancouver 1983. Och där och då beslöt jag att det vill jag arbeta

med. Då började "mitt" kvinnoförbundet och det har inte slutat än.

Många bilder dyker upp. T ex "empowerment-workshops" på Ekumeniskt kvinnoförbunds konferenser i Europa. På näthinnan stannar bilden av kvinnorna från "fiendeländerna" Kroatien, Serbien, Bosnien och Kosovo som med glädjetårar i ögonen och med armarna om varandra sjunger sina gemensamma jugoslaviska folksånger. Mitt under brinnande krig kom de till SEK:s workshop i Ungern. I början var de oerhört skeptiska, misstänksamma och pessimistiska inför framtiden. Vid kursens slut skrev de tillsammans: "Det här mötet har visat att kvinnor, som drabbats hårdast av kriget, äger en längtan och en styrka att ta del i arbetet för fred".

Om KV utlyste ett nytt kvinnoförbundet idag? Då har vi lärt oss att vara mycket mer målinriktade och strategiska, att samarbeta och stödja varandra, att vårda vår medkänsla och vårt systerskap över alla gränser. Och att våga ta risker - med tillit till att kraften kommer när vi behöver den. Förresten behöver vi inget formellt kvinnoförbundet till det.

50 år med prästvigda kvinnor

2010 firar Svenska kyrkan femtio år med prästvigda kvinnor. Beslutet att öppna prästämbetet i Svenska kyrkan togs av kyrkomötet 1958, men de första vigningarna ägde rum först 1960, på Palmsöndagen (10 april 1960). Detta femtioårsjubileum uppmärksammas av Svenska kyrkan i Stockholm och Härnösand, eftersom det var i Stockholms stift och Härnösands stift som de första vigningarna ägde rum. Elisabeth Djurle (senare Ohlander, f. 1930) vigdes för Stockholms stift i Storkyrkan, Stockholm, av biskop Helge Ljungberg. Margit Sahlin (1914-2003) vigdes i S:ta Katharinastiftelsens kapell på Österskär, norr om Stockholm, av ärkebiskop Gunnar Hultgren. Ingrid Persson (1912-2000) vigdes i Härnösands domkyrka av biskop Ruben Josefsson.

Med anledning av detta visas Arbetets Museums jubileumsutställning

Kvinna och präst i Stockholm 14 februari – 5 april och därefter i Härnösand från 10 april. Jubileumsgudstjänst firas i Jakobs kyrka, Stockholm, på Palmsöndagen den 28 mars och i Härnösands domkyrka den 10 april. Flera seminarier, utställningar och musikarrangemang planeras som en del av jubileumsfirandet, bland annat i Örnsköldsvik, den församling som Ingrid Persson först kom till som präst påskan 1960.

Läs mer i böckerna *Du ska bli präst* och *Äntligen stod hon i predikstolen!* som utkom på Verbums förlag 2008. För information om jubileet se också www.svenskakyrkan.se/jubileet

Hanna Stenström

Foto: Sanna Sjöswärd

Bokafton

Bokafton på St:a Katharinastiftelsen torsdag 15 april 19.00: Elisabeth Nordlander, författare till Margit Sahlin – på väg mot verklighet (Artos) samtalar med Ami Lönnroth, författare.

Moder Jord i klimakteriet

Kerstin Bergman i Linköping berättar att hon inbjöd en grupp kvinnor till ett fritt samtal som blev meningsfullt, och de beslöt i januari bilda en studiecirkel kring boken 'Moder Jord i klimakteriet'. Tolv personer hörsammade inbjudan, och gruppen växer. I inbjudan skrev Kerstin:

– En konsekvens av att vi glömt moder Jord är miljöförstöringen. "Glömma moder Jord" innebär att det kvinnorna stått för och sysslat med inte gjort sig gällande i religionen. Det är kvinnorna som haft omsorgen om det dagliga brödet, om odling och växt, om det mater-iella (mater betyder moder). Det andliga däremot har varit männens område. Både bibeln och traditionen har burits nästan helt av män.

Ingen har någonsin sett Gud. (1 Joh 4:12) Men de flesta människor har en föreställning om honom. Honom, fastän vi vet att Gud inte har något kön. Varför inte lika gärna henne?

Jorden kan vi inte köpa igen om vi förstör henne. Moder Jord är okränkbar och helig och hennes mater-ias energi är evig. Vilka blir följderna för livet och för klimatarbetet, om vi tänker så?

Vad skulle det få för konsekvenser om vi föreställde oss Gud som moder Jord i stället för fader Himmel? Samtalet går nu vidare i cirkeln under vårterminen.

Ragnhild Greek

KVINNOR I SVENSKA KYRKAN

Postadress

Kvinnor i Svenska kyrkan
c/o Hilda Lind
Ågatan 63
582 22 Linköping
Telefon: 0768-34 32 30 (går till Hilda Lind)

E-post

ordf@kvinnorisvenskakyrkan.se

Hemsida

www.kvinnorisvenskakyrkan.se

Bankgiro: 422-3699

Medlemsavgift 100kr/år

Ordförande

Hilda Lind

Sekreterare

Karin Hedner
Sölvegatan 8 B
223 62 Lund
sekr@kvinnorisvenskakyrkan.se

Kassör

Birgitta Nyrinder
Repslagaregatan 41
582 22 Linköping
kassor@kvinnorisvenskakyrkan.se

Svenska kyrkans forskardagar genomfördes i år i samarbete med Teologiska högskolan Stockholm 2-3 december. Bortåt 200 personer hade samlats i Bromma, 150 forskare och forskarstuderande som presenterade sin forskning.

Svenska kyrkans forskardagar

Jag deltog som aktiv lekman i kyrkan och medlem i Kvinnor i Svenska kyrkan. Att välja bland de 42 seminarierna var svårt. Två hade teman fokuserade på kvinnor och teologi: Hundra år med kvinnor som avlagt teologisk examen – vilka avtryck har de gett? (Ester Lutteman, Laura Petri och Emilia Fogelklou) och Aspekter på Emilia Fogelklous och Simone Weils tänkande. Till dessa sökte sig inga män! Sju kvinnor redogjorde för sin forskning: Hanna Stenström, Gunilla Gunner, Karin Sarja, Catharina Stenqvist, Kate Larson, Kristin Zeiler och Cecilia Nahnfeldt, vars bidrag lästes upp i hennes frånvaro. Några formuleringar minns jag från dessa forskare, alla själva med doktorsexamen och flera av dem lärare för blivande präster: "Bibelord och akademiska bibelforskare – ut i samhället!" – "Hur tas bibelforskare emot av vanliga människor?" – "Att vara feminist är att inte tvinga kvinnor att förhålla sig till den manliga normen." – "Det finns något heligt i varje människa, men det är inte hennes person."

Tiden till diskussion efter föreläsningarna blev ibland alltför knapp, t.ex. efter den intressanta rapporten av Elisabeth Arborelius (byggd på hennes avhandling) under rubriken Finns det en klyfta mellan kyrkan och folket? Seminariets tema var "Kyrka och praxis". Under detta tema rymdes också korta föreläsningar om "vördnad för den döda kroppen" och "fritidskyrkans utveckling till vägkyrka".

Ett annat viktigt tema fokuserade på forskning om Martin Luther. Luther som hela sitt liv var sysselsatt med Psaltaren. Kerstin Wimmer lyfte därför i sin presentation fram hur lovsång och klagan förutsätter varandra, och frågade om liturgisk tradition har plats för klagande hjärtan. Hon betonade att Luther står för polaritetens teologi. "Syndare och helig" är människan samtidigt, säger Luther. "The holy and the broken Halleluja" sjunger

Leonard Cohen. Hur kan detta gestaltas i gudstjänsten?

Björn Skogars "Dialektik och ideologi ur lutherskt perspektiv" beskrev spänningsfyllda sidor i kristendomens historia med exempel redan från kejsar Konstantins tid. Han påpekade att upplysning kontra romantik "genomsyrar vårt samhälle än idag." – "... väckelsekristna och prästerliga rörelser har ofta påskyndat sekulariseringsprocessen." För utvecklingen i modern tid har Nathan Söderblom med sin uppenbarelsereligion haft betydelse, liksom Barth som betonade "sammhällsansvaret i Guds värld". "Sola fide" – den rysk-judiske tänkaren Lev Sjestov ställdes i Elena Namlis föreläsning mot Luther i kritiken av teologisk rationalism. Denna rapport bidrog ytterligare till en inre uppmaning: läs mera om/av Luther.

De båda dagarna inleddes av huvudföreläsningar. Professor Philip Jenkins, Pennsylvania State University, höll första dagens huvudföreläsning: "The Futures of Christianity". Han menade att kristendomen kommer att expandera. Vi lever i en era av demografisk omvälvning, som kommer att förändra kyrkor och politik i hela världen. Skillnaden mellan de kristendomsformer som växer i Syd och de äldre västeuropeiska visar sig bl.a. i inställning till existentiella frågor. Karismatiska kyrkor växer till exempel därför att "...pentacostalism is the most successful style of believe". Exorcism hör också till i de växande karismatiska kyrkorna, och detta "frightens white people". Healing är ett nyckelord, och Jenkins berättade att man kan höra människor säga: "Healing befriade oss från missbruk av alkohol och droger – därför tillhör vi denna kyrka". Alltför liberala västerländska kyrkor provocerar, men man kan inte generalisera om kyrkorna i Syd: Sydafrika är på många sätt ett liberalt samhälle vilket också kan märkas i kyrkorna. Kristenheten i framti-

den är komplex. Den sekulariseringen vi i Sverige kan se som typisk för nutiden är internationellt sett inte problemet eftersom religionerna är starka globalt. Jenkins jämförde ofta 2000-tal med 200-tal.

Jesper Svartvik, som har Krister Stendahls professur i Lund och Jerusalem, gav senast ut Textens tilltal. Konsten att bilda meningar, en bok om ansvarsfull texttolkning. Religionsmötets teologi talade han om den andra konferensdagen med utgångspunkt från sitt arbete i Jerusalem. Han utgick från Krister Stendahls tre rekommendationer för interreligiös dialog: "Jämför lika med lika! Låt den andre definiera sig själv! Låt det alltid finnas en helig avund!" Sedan utgick han från de ord han såg som de svåraste i judendom, kristendom och islam ur ett religionsdialog-perspektiv. Till den muslimska traditionen svåraste ord räknade han fatwa och sharia, men han valde till slut att tala om "jihad" Kristendomens svåraste ord blev – mission.

Jag valde fem seminarier sammanlagt och lyssnade därmed till 16 forskares rapporter. Detta är alltså ingen recension, men med dessa spridda intryck hoppas jag visa, hur jag som lekman inspirerades av att delta i det välorganiserade evenemang som Svenska kyrkans forskardagar 2009 var. Ester Luttemans gärning som jag i många år fängslats av, fick jag nu se belyst av en forskares blick. Simone Weil läste jag under en ungdomsperiod, hon blev nu levandegjord igen. Att se kyrkans liv, relationen präst – församling, systematiskt granskat var givande, och som aktiv medlem i vår svenska, evangelisk-lutherska kyrka fick jag ta del av senaste forskning om Luther. Och de stora frågorna om framtidens kyrka i världen...

Karin Ågren

Läs mer på:
www.svenskakyrkan.se/forskning

Relevant om förståelsen av skrifers tolkning

Att tolka Bibeln och Koranen – Konflikt och förhandling

Hanna Stenström (red.)
Studentlitteratur 2009

Hur kan gamla skrifter som Bibeln och Koranen användas på ett både bra och relevant sätt i vårt moderna samhälle? Varför är det svårt och problematiskt att göra det ibland? Det har jag ofta frågat mig och blev glad när jag fick den här aktuella boken i min hand. Den gav mig en inblick i det forskningsarbete som görs inom akademins område i närhet till respektive religion.

I samband med modernitetens framväxt, då världsbilden förändrades pga naturvetenskapens utveckling, så påverkades frågor kring tro och religion. I förlängningen förändrades även synen på kön och sexualitet som också fått betydelse för texttolkningen. Därmed uppstod problem och spänningar i hur de ursprungliga texterna skulle tolkas. Det ledde till konflikter men också möjligheter till förhandlingar, hur man kan ha kvar respekten för det skrivna och ändå anpassa tolkningar så att dagens människor uppfattar att det talar till dem, det är vad den här boken handlar om. Elva olika akademiskt verksamma författare

skriver om det utifrån judiskt, kristet och muslimskt synsätt. Till varje avsnitt hör lästips för vidare studier.

All texttolkning sker i någon form av gemenskap, både som samhälle men också i grupper av troende. Den kamp som uppstår mellan olika tidsepoker, och mellan olika grupperingar inom samma religion, är den process som för texttolkningen framåt. Det är ingen ny företeelse utan det sker kontinuerlig pga ursprungstexternas mångtydighet eller svårtydbarhet.

De inledande kapitlen handlar om tolkningshistoria och ett senare kapitel om receptionshistoria som är en nyare form av textkritik där man studerar handskrifers olika läsarter (ordalydelser). Det handlar alltså om hur de läsare som varit ansvariga för avskrifter har förstått texterna och förmedlat dem vidare, där små skillnader kan

få betydelse. Flertalet av kapitlen i boken handlar om vad feminismen haft för påverkan på texttolkningsarbete inom respektive religion. Två huvudsakliga vägar för att bemöta kvinnofientliga textavsnitt har varit att antingen förklara/försvara det med att texterna hör till en gammal tid eller att göra mer ingående förändringar av förståelsen av texten. Att samtliga religioners patriarkala inriktning är ett problem behöver inte närmare påpekas.

Det finns mycket i den här boken som fick mig att tänka till och jag önskar den många läsare.

Den visar att det patriarkala systemet inte bara är ett problem för oss kvinnor. I ett avsnitt behandlas den bibliska texten om Jeftas dotter. Jefta lovar (Domarboken 11) att om Gud ger ammoniterna i hans våld lovar Jefta att den som först möter honom när han kommer hem ska han offra till Herren. Jag häpnar! Om Jefta varit i bättre kontakt med sin papparoll än med sin krigarroll hade han vetat att hans barn väntat och längtat efter honom och därmed kunnat räkna ut att ett av hans barn skulle rusa ut för att möta honom.

För att finna människovänliga sätt att leva tillsammans behöver, kvinnor som män, inse vårt behov av varandra och den viktiga roll vi spelar i varandras liv. Jag tror att både det patriarkala, som det feministiska, är motsatta diken vid den väg vi delar på. Jag tror att kamp är en nödvändig metod men att det är förhandlingar som för oss framåt på den väg, som är det liv, vi fått gemensamt att dela.

Elisabeth Ericson

Nytt från IKETH

IKETH, Interreligiösa konferensen för europeiska kvinnliga teologer, har genom sin styrelse, där kristna, judiska och muslimska kvinnor är representerade, gjort följande uttalande angående omröstningen om minaretförbud i Schweiz.

”Styrelsen för IKETH, Interreligiösa konferensen för europeiska kvinnliga teologer, vill uttrycka sin upprördhet över det föreslagna förbudet att bygga minareter i Schweiz. Som en interreligiös grupp, engagerad i strävan att lära oss leva med och respektera olikheter i tro, tar vi avstånd från detta förbud, som vi ser som rasistiskt, som en grogrund för hat och en kränkning av de mänskliga rättigheterna. Å våra medlemmars vägnar uttalar vi vårt stöd för den muslimska befolkningen i Schweiz.”

IKETH anordnar i sommar en konfe-

rens i Holland, på det dominikanska studiecetret i Huissen, 8-11 juli. Temat är: ”Kvinnors auktoritet och synlighet i våra religiösa gemenskaper”. Bland föreläsarna finns Anne-Marie Korte, professor i gender studies i Utrecht, Judith Frischman, professor i judaistik i Utrecht och Aisha Masterton, docent i österlandets och västerlandets mystik vid Islamic College for Advanced Studies i London.

För mer information, kontakta Helene Egnell, 073-561 89 64, helene.egnell@svenskakyrkan.

Självutlämnande om tiden i klostret

Inte längre nunna

Helene Hägglund
Cordia, Stockholm, 2009

I boken ”Inte längre nunna” berättar Helene Hägglund på ett ärligt och självutlämnande sätt om sin tid som syster i ett danskt kloster. Är Helenes skildring till nytta och hjälp för ordensfolket, för Kyrkan som sådan och för enskilda individer?

Redan i prologen sätter hon fingret på två punkter som är avgörande för allt ordensliv. Den ena frågan är om hon är lycklig, och hon skyggar för det brutala faktum att hon inte är det. Den andra är att det är hennes abbedissa som är nyckelpersonen i hennes liv, och inte Gud. Här ligger svaret på varför Helene bryter upp efter tolv års klosterliv. Gud är centrum för alla ordenskallelser alldeles oavsett om det dagliga livet handlar om ett aktivt arbete i världen eller ett mer tillbakadraget liv i bön och arbete i en sluten gemenskap. Om kallelsen hängs upp på andra personer är engagemanget dömt att misslyckas. Varför går man i kloster? Svaren är lika många som det finns bröder och systrar, men till sist blir det enda giltiga svaret att det ”behagar mig” (mihi placet på latin). Klosterlivet gör mig lycklig, det svarar på min innersta längtan och önskan.

Först måste läsaren veta att det klosterliv Helene gick in i är monastiskt och under så kallad pävlig klausur. Det betyder att klostret är självständigt även om det kan ingå i federationer av olika slag och har någon form för ”kontrollmyndighet” över sig. Men det är också slutet och nunnornas första och främsta uppgift är att be. De allra flesta ordenssystrar och bröder lever däremot i apostoliska ordnar där man ägnar sig åt olika utåtriktade verksamheter. Av förklarliga skäl har de daglig kontakt med människor från olika håll och insynen i gemenskapen är betydligt större. De styrs heller inte av abbotar eller abbedissor, som har en ledande andlig roll över gemenskapen, utan av priorer och priorinnor som väljs på tid och vars roll är mer funktionell. Låt mig göra helt klart att övergrepp kan ske i båda formerna för ordensliv, men att en sluten monastisk

miljö lättare kan falla offer för det.

Att Helene själv råkade ut för kränkningar och att hon blev vittne till ett grovt maktmissbruk inom klostergemenskapen står utom allt tvivel och att den utpekade abbedissan bär ansvar för det är troligen sant. Det är dock viktigt att påpeka två saker: abbedissan bär inte allt ansvar för vad som skett och hon är också själv ett offer för en struktur och en livssituation som borde ha påtalats av olika kyrkliga myndigheter. Förutom de iögonfallande fysiska övergreppen (inte sexuella sådana!) på enskilda systrar i gemenskapen antyds även andra oegentligheter i klostret. På gott och ont så har kloster i alla tider fungerat som parallellsamhällen med egen ekonomi och delvis egen juridiktion vilket inte bara tjänat den egna klostergemenskapen utan även samhällets alla olycksbarn, de som normalt inte nås av den rådande sociala omsorgen. Vi rör oss i en gråzon mellan det som kan brottsrubriceras och det som är medmänsklig godhet. Jag vill inte med detta ursäkta det som uppenbarligen hänt i det kloster Helene hörde till, bara antyda att det ibland kan vara svårt att bedöma klostrets verksamheter utifrån ett samhälles vanliga kriterier.

Jag utgår ifrån att det är abbedissans personövergrepp och maktmissbruk som har drivit Helene att skriva sin bok. Det är en viktig väckarklocka för de kyrkliga myndigheter som har till uppgift att se till att enskilda systrar lever under sunda förhållanden. Men hur hindrar man att en sextonårig flicka ”blir kär i” en abbedissa och att detta blir den drivande motivationen för ett engagemang i kloster? Helene analyserar tyvärr inte den grundläggande frågan om vad som är en klosterkallelse och vad som inte är det och hur man handleder en kandidat till ordenslivet. Felet var förstas att ta emot en så pass ung person i klostret över huvud taget, även om kyrkans egen lagstiftning medger detta. Man måste vara arton år fyllda för att avlägga de första och tidsbundna löftena, vilket faktiskt innebär att man kan påbörja en klosterutbildning vid sexton års ålder. Huruvida detta sedan är klokt eller inte är en omdömesfråga och de flesta ordensgemenskaper i västvärlden skulle aldrig acceptera det idag. Att abbedissan inte är mogen sin uppgift står också helt klart. Det hör till det mest grundläggande i ordenslivet att inte låta sig bli förälskad i. Det kan låta känslolokalt kanske, men är

ytterst viktigt när vi har med människors livsengagemang att göra.

Något som jag särskilt vill lyfta fram i Helenes skildring är risken för infantilisering i klosterlivet och i synnerhet i kvinnligt sådant. Den hierarkiska strukturen med abbedissans modersroll, i sig underordnad en klerikal kyrkas fadersroll, kan lätt leda till ett ansvarslost och barnsligt beteende hos systrarna, inte minst de som är under utbildning. Den ofta strikta rollfördelningen i ett slutet kloster berövar inte sällan den enskilda systemen hennes personliga ansvar för helheten och hennes medvetenhet om såväl ekonomi som vardagens krav. Man kan ofta bedras av en lättsam, nästan glättig, yta hos framför allt yngre systrar som inte uppträder som de vuxna kvinnor de är och tro att det är en äkta glädje det är fråga om. Det mest centrala av klosterlöftena, lydnaden, handlar om att lyssna, lyssna på tidens tecken och handla därefter. Det kräver mogenhet, lyhördhet och mod, och framför allt ett vuxet och ansvarsfullt beteende. Om inte klosterlivet, och för all del även kyrkan, fostrar sina medlemmar till detta har det mycket litet med tro att göra. Helene avslöjar allt detta indirekt i boken genom att öppenlyftigt dela med sig av sin egen personliga historia. Det ska också tilläggas att det var en annan monastisk orden, karmeliterna, som hjälpte Helene att bryta sig loss från sitt kloster och som stödde henne på vägen ut i ett vanligt liv. Det förtjänas att understryka att de allra flesta kloster och ordensgemenskaper är goda miljöer där människor under ett helt liv mognar och helgas i sin tro.

Sr Madeleine Fredell OP

Brevväxling mellan ungdomar i 20-talets Uppsala

Längtansposten – drömmen om ett prästhem

Birgitta Rengmyr Lövgren
Jamtli förlag 2009

Under 2009 utgav Jamtli förlag, med stöd av Kvinnor i Svenska kyrkan och Samfundet Pro Fide et Christianismo, ut boken Längtansposten – drömmen om ett prästhem. Författare är teol dr Birgitta Rengmyr Lövgren.

Underlaget till den lästlästa boken är en brevsamling på drygt 700 brev. De flesta från en tät brevväxling under åren 1923-1930 mellan Greta Sjöblom och Johan Hedquist. De är två ungdomar från Östersund respektive Skellefteå som träffades som studenter i 20-talets Uppsala. Hon läste till folkskollärare och han till präst. Studier, praktik och senare anställningar medförde att de för kortare och längre perioder bodde långt ifrån varandra. Och de brevväxlar flitigt som de förälskade unga människor de är. I en tid när telefon var dyrt och långt ifrån allmän.

Läsaren får följa hur de per brev resonerar om trosfrågor, sitt sökande och tvivel och om sin relation. Per brev och på långt avstånd bygger de upp sin relation. De ses ofattbart sällan, ibland bara enstaka gånger per år. De krisar och de diskuterar fram och tillbaka. Båda är starkt engagerade i DUF, De Ungas Förbund inom Evangeliska Fosterlandsstiftelsen. De berättar om föredrag och möten. Namn fladdrar förbi. Johan Hedquist lyssnar på Ester Lutteman. Han möter Nathan Söderblom och Gustaf Aulén. Johan fortsätter sin utbildning i Lund. Han reser till Oslo och till England. Greta har då fått folkskollärartjänst i Jämtland. Ganska tidigt verkar de vara säkra på varandra. De resonerar om den gemensamma framtiden som präst och prästfru även före förlovingen 1927. Greta älskar sitt läraryrke och förkovrar sig i olika sysslor som kan vara nyttiga för en prästfru att kunna.

I många av breven resonerar de om hur de ska ha det i sin framtida prästgård. Och som läsare känner man sig förflyttad långt tillbaka i tiden. Johan är visserligen modern i sin syn på könen. Han vill inte ha en hustru som lyder. Men prästfruidealet och drömmen om den ideala prästgården känns mycket avlägsen.

Behållningen av boken är framförallt de levnadsöde och den tidsbild man får genom breven. Greta åker spark i en timme för att gå på föredrag i staden. Det är ett strävsamt och enkelt liv de båda lever fyllt av arbete och möten. De kämpar för att nå fram till sin gemensamma prästgård. Verklighet i berättelsen blir det när Johan får en kallelse att bli missionär två år före dem gifter sig. Hur ska det då gå med prästgården? Som i sagorna slutar boken med att de gifter sig. Och därtill några biografiska fakta om hur många barn de fick och hur Johans karriär som präst blev. Som läsare har man följt dem nära under några viktiga år och undrar lite om hur de

hade det sedan. Blev livet i prästgården som de drömt om?

Mariann Sönnebo

Sveriges Kristna Råd söker

EKUMENISKA FÖLJESLAGARE

till Palestina och Israel
för utresa i juli och oktober 2010.

Efter utbildning arbetar följeslagarna i området i tre månader som en del av en internationell närvaro för att stärka respekten för folkrätten samt för att stödja lokalt ickevålds- och fredsarbete.

Har du frågor om programmet kan du ringa 08-453 68 00.

Mer information och ansökningsblankett: www.skr.org/seappi. Vi behöver din ansökan **senast 28 februari**.

Sveriges Kristna Råd
Christian Council of Sweden

Mary Daly död

En av feministteologins mest betydelsefulla pionjärer, Mary Daly, dog 3 januari 2010, 81 år gammal, efter några år av vacklande hälsa.

Daly var ursprungligen romersk katolik, och formulerade i sin första bok, *The Church and the Second Sex* (1968), en kritik av katolska kyrkans kvinnoförtryck genom decennierna. Boken kan relateras till de förnyelseprocesser som pågick vid 1960-talets slut inom romersk-katolska kyrkan, i samband med Andra Vatikan-konciliet, och är snarast ett uttryck för en längtan efter förändring inom kyrkan. Redan i nästa bok *Beyond God the Father* (1973) formulerar hon en mycket frånare och mer genomgripande feministisk kritik av kristendomen som en genompatriarkalisk religion. Daly lämnar också under uppmärksammade former inte bara katolska kyrkan utan också kristendomen överhuvudtaget, när hon väljer att utforma en predikan som en uppgörelse med kristendomens kvinnoförtryck och avslutar med att uppmana kvinnor att följa henne på en Exodus, ett uttåg (som

slavarnas ur Egypten i 2 Mos), ut ur kyrkan – och sedan rent fysiskt lämnar kyrkorummet.

Dalys predikan och hennes texter under 1970-talets början formulerar alltså på tydligast möjliga vis de problem man kan se i kristendomen ur feministisk synvinkel, och tvingar därmed de feministiska teologer som väljer att stanna i kristna kyrkor att ge genomtänkta argumentationer för att detta är möjligt. Daly framstår än idag som det kanske mest kända och inflytelserika exemplet på post-kristen feministisk teologi, alltså att man kommer från ett kristet sammanhang men har lämnat det bakom sig för att utforma nya former av feministisk andlighet och filosofi.

Daly var verksam som akademisk lärare och författare. 1966 – 1999 undervisade hon vid en amerikansk Jesuitisk akademisk institution, Boston College. (De försökte sparka henne redan vid 1960-talets slut, men hon blev kvar efter stora protester från studenter – främst män, eftersom det var manliga studenter som fanns där då.) Hon hade doktorsgrader i teologi och filosofi såväl från USA som från Fribourgs universitet i Schweiz.

Om Dalys två första böcker är skrivna som mer gängse debattböcker på en akademisk grund så utvecklar hon i sina senare

arbeten ett allt mer och mer egensinnigt sätt att skriva, där hon skapar nya ord, ger gamla ord nya betydelser, bryter diverse språkliga regler och försöker hitta språk och kategorier för ett filosofiskt och teologiskt tänkande som lämnar etablerade former för akademiskt skrivande bakom sig, samtidigt som hon söker helt nya sätt att uttrycka tro och andlighet. Hon blir därmed väl känd och inflytelserik, men samtidigt kontroversiell och bedömd på mycket olika sätt. Hennes skrifter hör både hemma i den feministiska teologin och i feminismen i allmänhet. Hon identifierade sig själv som en lesbisk radikalfeminist – och var uppenbart helt nöjd med att av många uppfattas som alldeles för långtgående, för mycket. Kombinationen "Mary Daly" och "död" är därmed en av de mest motsägelsefulla ordkombinationer man kan tänka sig, den bräcker nästan det hon själv brukade formulera – i böcker med titlar som *Outercourse: The Be-Dazzling Voyage: Containing Recollections From My Logbook of a Radical Feminist Philosopher (Be-ing an Account of My Time/Space Travels and Ideas – Then, Again, Now and How)* (1992). Hon måste väl ha fräst iväg på någon ny *Be-Dazzling Voyage*?

Hanna Stenström

Kallelse till årsmöte för medlemmar i Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd, 16-18 april 2010 i Stockholm.

Välkommen till årsmöte för medlemmar i Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd, 16-18 april 2010 i Stockholm.

Temat för årsmötet är hämtad från Världsböndagens 2010 och kommer att präglade årsmötet på olika sätt, bland annat genom lona-inspirerande gudstjänster och andakter, föredrag om skapelseteologi och keltisk andlighet, pilgrimsvandring på Söders höjder och mycket mer. Det blir en helg med gemenskap, årsmötesförhandlingar och överläggningar med de lokala råden, med mera.

En separat folder med ytterligare information och detaljprogram har skickats ut till alla medlemmar, lokala råd och samverkansorganisationer. Se också SEKs hemsida för mer information: www.sek-vbd.se

Årsmöte 2010

"Låt allt som lever och andas prisa Gud"

Sveriges ekumeniska kvinnoråd

Kalendarium

MARS

5

Världsböndagen

"Låt allt vad liv och anda har pris Gud" är temat för årets världsböndag och materialet är skrivet av kvinnor från Kamerun. Världsböndagen firas samma dag över hela världen och i hela Sverige. För mer information, och för att ladda ner material, www.sek-vbd.se under rubriken Program eller kontakta expeditionen.

5

Världsböndagen i Linköping

Berga kyrka kl 18.00. Talare är Britt Bäckvall-Andersson. Arrangör: Linköpings Ekumeniska Kvinnoråd.

5

Världsböndagen i Stockholm

Firas i Sankta Eugenia, Katolska kyrkan, Kungsträdgården, klockan 19.00. Arrangör: Ekumeniska Kvinnorådet i Stockholm.

6

Frukostmöte

I Berga kyrka, Linköping, i anslutning till firandet av Världsböndagen. Charlotte Manka från Kamerun sjunger och berättar. Arrangör: Linköpings Ekumeniska Kvinnoråd.

6

Vila i rörelse.

En dag i tystnad med meditation och dans på Stiftsgården Breidagård. Kursledare: Elisabet Jansson. Arrangör: S:t Lukas Uppsala. Anmälan till annalena.brandhammar@sanktlukas.se Tel 019-169299

7

Ekumeniska Kvinnoårtiondet

Kyrkornas Världsråd utlyste ett ekumeniska kvinnoårtionde 1988-1998. Nu har det gått mer än 10 år; vad hände? Vad har det betytt? Hur ser det ut idag för kvinnorna i kyrka och samhälle? Samtal tillsammans med Helén Friberg och Birgitta Larsson, lett av Annika Damirjjan. Dagen inleds med gudstjänst, samtalet tar vid på eftermiddagen. Västerorts kyrkan, Vällingby. För mer information kontakta SEKs expedition eller se hemsidan: www.sek-vbd.se

8

Internationella kvinnodagen.

27-28

Sång och dans i cirklar och spiraler – när musik blir magi. En helg med trall och sång till långdans och ballad och andra danser ur våra nordiska folkmusikrötter, i Malmö. Kursledare: Elisabet Jansson. Arrangör: Sensus Skåne-Blekinge. Anmälan till: pia.lamberth@sensus.se Tel 040-664 56 81

APRIL

15

Författarsamtal

Bokafton på St:a Katharinastiftelsen, Stockholm, klockan 19.00: Elisabeth Nordlander, författare till Margit Sahlin – på väg mot verklighet (Artos) samtalar med Ami Lönnroth, författare.

15-17

Bibliodrama: "Befria dem" Hesekiel 34:25-31 Utbildningscentrum Lidingö, Stockholm, torsdag kväll till lördag kl 15. Ledare: Lotta Dahmberg och P-O Sveder Renklint. Anmälan senast 15 mars. För mer information kontakta lotta.dahmberg@lhuc.se.

16-18

Årsmöte för Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd

"Låt allt vad liv och anda har pris Gud" – temat är lånat från Världsböndagen. Årsmötet kommer att präglas av Iona, keltisk andlighet, pilgrimsvandring m m. Medverkar gör bland andra Karin Olofsdotter, Uppsala. Plats: Salemkyrkan på Söder i Stockholm. För mer information, beställ folder eller läs på hemsidan.

23-25

Värelld

Kvinnor i Svenska kyrkans vårkonferens i Linköping. För mer information, se www.kvinnorisvenskakyrkan.se Se annons på sidan 19.

24

Årsmöte för Kvinnor i Svenska Kyrkan.

I samband med Värelld, se ovan. För mer inf, se www.kvinnorisvenskakyrkan.se Se annons på sidan 19.

JUNI

2-4

En annan värld är möjlig.

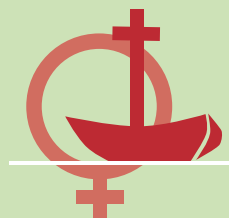
Kvinnoförmöte till Världens Fest i Växjö. För mer information, se www.kvinnorisvenskakyrkan.se

Juli

8-11

"Kvinnors auktoritet och synlighet i våra religiösa gemenskaper".

IKETH anordnar en konferens i Holland, på det dominikanska studiecentret i Huissen. Bland föreläsarna finns Anne-Marie Korte, professor i gender studies i Utrecht, Judith Frischman, professor i judaistik i Utrecht och Aisha Masterton, docent i österlandets och västerlandets mystik vid Islamic College for Advanced Studies i London. För mer information, kontakta Helene Egnell, 073-561 89 64, helene.egnell@svenskakyrkan.se.

Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd

Postadress: SEK, Ekumeniska Centret, 172 99 Sundbyberg
Besöksadress: Starrbäcksg. 11, Sundbyberg
Tel: 08-453 68 04, e-post: sek@ekuc.se
hemsida: www.skr.org/sek
Postgiro: 60 22 22-2
Medlemsavgift: 100 kr/år
Generalsekreterare: Annika Damirjjan

SEK:s styrelse 2009-2010

Ordförande: Birgitta Larsson, Västerås
Vice ordf: Carin Gardbring, Uppsala
Övriga ledamöter:
Sara Blomstrand, Linköping
Karin Danielsson, Bromma
Ragni Lantz, Sundbyberg, VBD
Else-Britt Löfdahl, Lund
Bodil Mårtensson Hagbranth, Huskvarna
Karin Nordin, Norrköping
Märta Wigg, Norrköping
Kristina Åkerman, Uppsala
Ingrid Albinsson, Stockholm, suppl
Barbro Josefsson, Boden, suppl
Christina Högström, kassör, Bromma

Samverkansorganisationer i Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd (2009):

Evangeliska Fosterlandsstiftelsen
Evangeliska Frikyrkan
Frälsningsarmén
KFUK/KFUM:s Riksförbund
Kvinnor för Mission
Kvinnor i Svenska kyrkan
Metodistkyrkans Kvinnoförbund
Pingströrelsen
Svenska Alliansmissionen
Svenska Baptisternas Kvinnoförbund,
Svenska Missionskyrkan
Vännernas Samfund i Sverige, Kväkarna

SEK samarbetar också med:

Ecumenical Forum of European Christian Women, EFECW
Kvinnorganisationernas samarbetsråd i alkohol- och narkotikafrågor, KSAN
Minsta Myntets Gemenskap (Fellowship of the Least Coin, FLC)
Nordisk Ekumenisk Kvinnokommitté Operation 1325
Studieförbundet Bilda
Svenska Missionsrådet
Sveriges Kristna Råd
Sveriges Kvinnolobby
UNIFEM Sverige
Världsböndagen (World Day of Prayer)

Lokala ekumeniska kvinnoråd finns på följande platser:

Göteborg, Halmstad, Jönköping, Karlskrona, Linköping, Lund, Malmö, Norrköping, Stockholm, Södertälje, Uppsala.

Tre Martin Luther King-pristagare var på plats vid årets ceremoni: Margareta Ingelstam (2008), Jason Diakité (2010) och Lian H Sakhong (2007). Foto: Eric Persson.

Martin Luther King-dagen

Till minnet av Martin Luther Kings födelse, i år för åttioett år sedan, samlades vi, en blandad skara av unga och äldre, i Salemkyrkan på Söder för att inspireras av hans gärning och för att hedra mottagaren av 2010 års Martin Luther King-pris. Pristafesten blev en rungande hyllning till

årets pristagare, Jason Diakité, också känd som Timbuktu. Festen inleddes med tal av Ragni Lantz, ordförande i styrelsen för Martin Luther King-priset och följdes av ett inläggande tal av Karin Wiborn. Elever vid Betel folkhögskola levererade sång och musik med lust och glädje och

fick på slutet upp pristagaren på scen – alla sjungandes tillsammans – jubel bland publiken. Efter kaffe och festtårter till alla samlades ett drygt hundratal människor bland publik och tillslutande människor längs vägen, till ett stämmingsfullt fackeltåg till Medborgarplatsen. Efter det att fackeltåget rundat torget ställdes facklorna ned i en stor snöhög och stilla sjöngs ”We shall overcome some day”, milt ledda av Karin Wiborn. En stämmingsfull och värdig avrundning av firandet av Martin Luther King-dagen. Och facklorna brann.....

Ingela von Melen

VÅRELD

Kvinnor i Svenska kyrkan håller medlemskonferens med årsmöte i Linköping den 23-25 april 2010

Axplock ur programmet:

Fredag kväll 23/4: *Att tolka tecknen* – en berättelse om Linköpings och Vreta klostrets kyrkohistoria. Vi vandrar i Linköpings äldre delar.

Lördag 24/4: Vi far till Björkö friskola i Vreta kloster och arbetar med temat *Det jordiska*. Vi gör ett drama om *Moder Jords återkomst*. Fest i Biskopsgården på kvällen.

Söndag 25/4: Morgondans och reflektion, högmässa och avslutning i Domkyrkan.

Fullständigt program kommer i medlemsbrev under januari.

Foto: www.fotoakuten.se

Årsmötesförhandlingarna äger rum den 24/4 em i Björkö friskola, Vreta kloster.

Anmäl dig till Sensus: lottie.routh@sensus.se eller tel 013 246700. Sätt in avgiften (200 kr inkl mat men exkl logi, som du ordnar själv), på Sensus bankgiro 163-4963. Ange ditt namn + Årsmöte KviSk i meddelanderutan.

Alla medlemmar är välkomna!

Se även www.kvinnorisvenskakyrkan/vareld

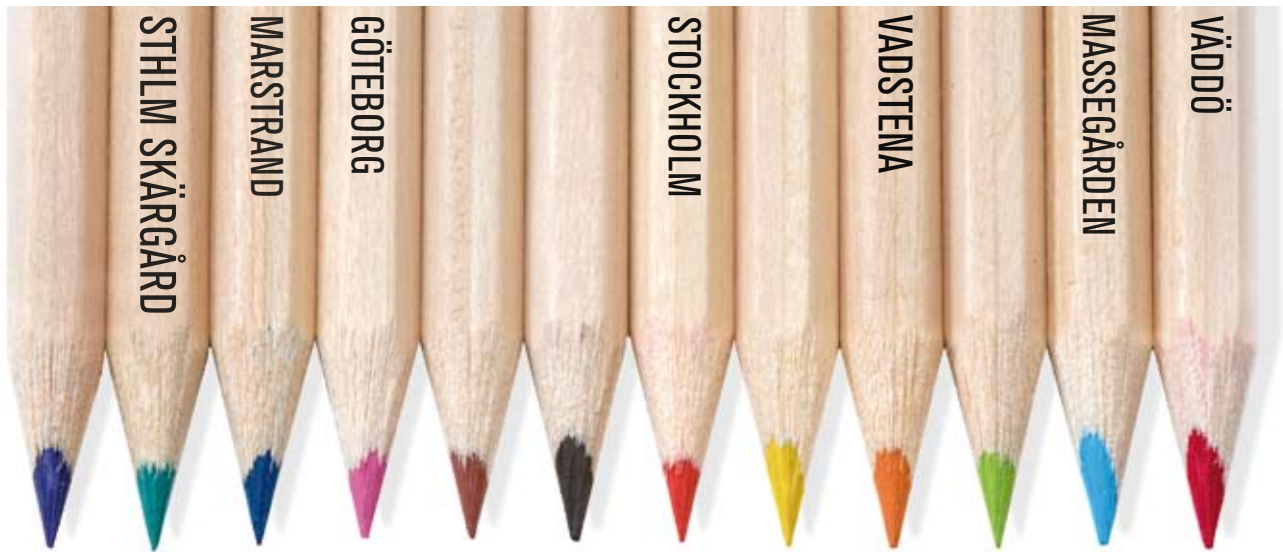
POSTTIDNING B

RETUR TILL:

Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd

Ekumeniska Centret

172 99 Sundbyberg

Unna dig en **SKRIVARKURS** i vår eller sommar!

Välkommen till en skrivarkurs där Makete-metoden lotsar dig framåt och presenterar den grundläggande berättarteknik du behöver för att komma vidare. Du lär dig ett hantverk som kan utvecklas till konst. Upptäck olika möjligheter att få struktur på material och idéer som du redan har. Prova tekniker för att skapa texter som berör. Ge och ta emot respons som är positivt beskrivande, konkret och personlig.

SKRIVAR-RETREAT PÅ PARADISÖ I STOCKHOLMS SKÄRGÅRD. Samla ihop dig själv under en skapande vecka i avkopplande miljö med underbar mat!

HELGKURS PÅ BIRGITTASYSTRARNAS GÄSTHEM I VADSTENA. Flödesskriv utifrån bild- och symbolkort - finn din kreativitet och glädje.

Kurserna leds av Veronica Grönte, författare till skrivhandledningen Pennvässaren/Argument Förlag. Läs mer om de åtta skrivarkurserna här: www.makete.se/kurser
För ytterligare information ring eller maila kursledaren Veronica Grönte på telefon 036-16 96 67 eller 073-901 21 25. E-post: veronica@makete.se

 VERONICA GRÖNTE

Bilda